



रमेश थिङ्ग
क्लष्टर टीम लिडर
डोटी क्लष्टर

यूनाईटेड मिसन टु नेपाल (यू.एम.एन.) सन् १९५४ देखि नेपालमा रहेर शिक्षा, स्वास्थ्य, ऊर्जा तथा सामुदायिक विकासका क्षेत्रमा कार्यरत एक अन्तर्राष्ट्रिय गैर-सरकारी संस्था हो। यस संस्थाले डोटी जिल्लामा वि.सं. २०६५ सालदेखि सामुदायिक विकासका लागि विभिन्न परियोजनाहरू संचालन गर्दै आईरहेको छ। नेपालमा भएको राजनीतिक तथा भौगोलिक परिवर्तनसँगै यू.एम.एन. डोटी क्लष्टरले साविकका गाउँ विकास समितिहरूबाट परियोजनाहरूको बहिर्गमन गर्दै, हाल बोगटान फुड्सिल र बडीकेदार गाउँपालिकामा आफ्ना परियोजनाहरू कार्यान्वयन गरिरहेको छ। जस अनुसार सन् २०२० देखि २०२५ सम्मका लागि डोटी क्लष्टरले रणनीतिक योजना तर्जुमा गरी बोगटान फुड्सिल र बडीकेदार गाउँपालिकाहरूमा शिक्षा, स्वास्थ्य, जीविकोपार्जन, जलवायु परिवर्तन, अपाङ्गता पुनर्स्थापना, संरक्षण, विपद् व्यवस्थापन, सुरक्षित आप्रवासन तथा सुशासन सम्बन्धी विभिन्न परियोजनाहरू संचालन गर्दै आएको छ। यस प्रतिवेदनमा आ.व. २०७९/८० मा यू.एम.एन. डोटी र साभेदार संस्थाहरूद्वारा संचालन गरिएका परियोजनाहरूको संक्षिप्त प्रगति विवरण समावेश गरिएको छ। गत आ.व.मा संचालित सम्पूर्ण परियोजनाहरू सफलतापूर्वक कार्यान्वयन गर्न सहयोग, सल्लाह, सुभाब र पृष्ठपोषण दिनुहुने जिल्ला परियोजना सल्लाहकार समिति, जिल्ला प्रशासन, स्थानीय सरकार, जिल्ला तथा स्थानीय तहका सम्पूर्ण सरकारी गैरसरकारी कार्यालय र संघसंस्थाहरूप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु।



यू.एम.एन. वार्षिक प्रतिवेदन, डोटी २०७९/२०८०



रूपान्तरित नेपाली समाजमा सबैलाई प्रशस्तताको जीवन

वार्षिक बजेट वार्षिक खर्च

बडीकेदार एकीकृत समुदाय रुपान्तरण परियोजना	३०,२९६,१८८	३१,४६८,८८१
बालबालिका उत्थानशील विकास परियोजना	३०,४३०,३१०	३०,४००,७२७
सक्षम परियोजना	१२,९१०,६५६	१३,३३७,२९६
दिगो वातावरणका लागि जलवायु परिवर्तन प्रभाव न्यूनीकरण तथा अनुकूलन परियोजना	२१,०५२,९६०	२१,०६९,६३३
अपाङ्गता पुनर्स्थापना परियोजना (RAP)	९९१,०२१	९४१,२१६
स्वास्थ्य प्रणाली सुधार परियोजना	५,०४०,७६०	४,९६३,०२८
अन्य	३,०५०,३००	३,०२३,१६५

सक्षम परियोजना (Saksham): बोगटान फुड्सिल गाउँपालिकाको वडा नं. १, ४ र ७ मा संचालित सक्षम परियोजनामा ८०० भन्दा बढी महिला, पुरुष तथा बालबालिकाहरू ३३ (२४ महिला, ३ पुरुष, ३ बाल क्लब र ३ वटा किशोरकिशोरी) वटा समूहहरूमा संलग्न भई निरन्तर नागरिक शिक्षा छलफलमा सहभागी हुनुको साथै स्थानीय स्तरमा हुने विकास निर्माणका कार्यहरूमा सहभागी भएका थिए। साथै ६१ जना समूह सदस्यहरू स्थानीयस्तरका विभिन्न समितिहरूमा जस्तै गाउँ कार्यपालिका, वडा, विद्यालय व्यवस्थापन र विभिन्न उपभोक्ता समितिहरूमा रहेर सक्रिय रूपमा आफ्नो भूमिका निभाइरहेका छन्। त्यसैगरी २४ वटै महिला समूहहरू गाउँपालिकामा आवद्ध भएका छन् भने नियमित बैठक बस्ने, वचत तथा ऋण सञ्चालन गर्ने र कार्ययोजनाहरू बनाई गाउँपालिकासँगको समन्वय र आर्थिक सहयोगमा योजनाहरू पनि कार्यान्वयन गर्ने गरेका छन्। यो परियोजना सन् २०२० मा शुरुवात भई जून २०२३ मा समापन भएको थियो।

बालबालिका उत्थानशील विकास परियोजना (CORD): बोगटान फुड्सिल गा.पा.को वडा नं. २, ३, ५ र ६ मा संचालित यस परियोजना अन्तर्गत २० विद्यालयका २८ जना शिक्षकहरूले क्रियाकलापमा आधारित बालमैत्री शिक्षण सिकाई विधि सम्बन्धी तालिम प्राप्त गर्नुका साथै सो विद्यालयहरूमा बालमैत्री कक्षाकोठा व्यवस्थापनका लागि शैक्षिक सामग्रीहरूको सहयोग पश्चात बालमैत्री शिक्षण सिकाई अनुसारको पठनपाठनका लागि टेवा पुगि बालबालिकाहरूको गुणस्तरीय शिक्षा सिकाईमा सहयोग पुगेको छ। त्यसैगरी विद्यालय छोड्ने जोखिममा रहेका ७४ जना बालबालिकाहरूलाई शैक्षिक सामग्री सहयोग पश्चात् विद्यालय शिक्षामा निरन्तरता भएको छ। जम्मा ३२ सामुदायिक समूहहरूका १०१ जना सदस्यहरूले बाखापालन, तरकारीखेति, कुखुरापालन, र सिलाईकटाई जस्ता जीविकोपार्जनका वैकल्पिक उद्यमका लागि तालिम तथा सहयोग पाउनुका साथै यी उद्यमहरूमा संलग्न भई आयआर्जनमा वृद्धि भएको छ जसले गर्दा दैनिक जीविकोपार्जन, बालबालिकाको शिक्षा, स्वास्थ्य लगायत अन्य घरायसी आवश्यकता पूरा भएको छ।

बडिकेदार एकीकृत समुदाय रूपान्तरण परियोजना (BICT): बडिकेदार गाउँपालिकाका सबै वडाहरूमा सञ्चालित यस परियोजनाबाट ४५ जना व्यक्तिहरूले व्यवसायिक तथा वित्तीय योजना निर्माण सम्बन्धी तालिम हाँसिल गर्नुका साथै व्यवसाय संचालन गर्न आवश्यक सहयोग पश्चात् व्यवसाय शुरु गरी आय-आर्जनमा वृद्धि गरेका छन्। स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा १ विद्यालयमा घेरवार, १०० मिटर सिँचाई कुलो निर्माण, १ कुटानी-पिसानी तथा पेलानी मिल र १ पानीको मुहान संरक्षण सहयोग पश्चात विद्यालयमा सुरक्षा, समुदायको दैनिकी सहज हुनुका साथै कृषि उत्पादन वृद्धिमा सहयोग पुगेको छ। त्यसैगरी २३ विद्यालयहरूका शिक्षकहरूलाई क्रियाकलापमा आधारित बालमैत्री शिक्षण सिकाई तालिम तथा सामग्री सहयोग गर्नुका साथै अन्य ६ विद्यालयहरूलाई बालमैत्री कक्षाकोठा व्यवस्थापनका लागि सहयोग गरी बालबालिकाहरूको गुणस्तरीय सिकाईमा सहयोग पुगेको छ।

दिगो वातावरणका लागि जलवायु परिवर्तन प्रभाव न्यूनीकरण तथा अनुकूलन परियोजना (CLIMATES): बोगटान फुड्सिल गाउँपालिकाको १, ४ र ७ वडाहरूमा १५ वटा वन र जल उपभोक्ता समितिहरूद्वारा स्थानीय प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षण तथा पुनर्स्थापनाको लागि आवश्यक कार्ययोजना बनाई सो अनुसार १० वटा मुहान संरक्षण, १ वटा कुलो मर्मत, १ वटा पोखरी, ४ वटा सुधारिएको पानी घट्ट निर्माण, २ स्थानमा तटबन्ध निर्माण गरिएको छ जसद्वारा २३९ घरधुरीहरू प्रत्यक्षरूपमा लाभान्वित भएका छन्। जम्मा ३० वटा कृषक समूहका सदस्यहरूले जलवायु परिवर्तनका असरहरूबाट अनुकूलित हुन जलवायुमैत्री प्रविधि मार्फत आफ्नो जीविकोपार्जनको विविधीकरण गरेका छन्। जसमध्ये ४७ घरधुरीले बाखापालन, ३० घरधुरीले मौरीपालन, ६ कृषक समूहहरूले पोलीहाउस (प्लाष्टिक घर) बाट लाभान्वित भई उनीहरूको आर्थीआर्जनमा वृद्धि भएको छ। त्यसैगरी ९६ घरधुरीहरूले आफ्नो गोठसुधार मार्फत जैविक मल प्रयोग गरी कृषि उत्पादनको वृद्धिमा सहयोग पुगेको छ। साथै विद्युतको पहुँचबाट बञ्चित ५५ घरधुरीहरूलाई सोलार बत्तीको सहयोग पश्चात् दैनिक जीवनयापनमा सहज भएको छ।

स्वास्थ्य प्रणाली सुधार परियोजना (IHSS): बोगटान फुड्सिल गाउँपालिकाको सबै वडाहरूमा संचालित यस परियोजनाले स्थानीय स्वस्थ संस्थाहरूका १६ जना स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सेवा, मानसिक स्वास्थ्य सेवा र परिवार नियोजन सेवा (इम्प्लान्ट सेवा) सम्बन्धी तालिम प्रदान गरी किशोरकिशोरी यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सेवा, मानसिक स्वास्थ्य सेवा र परिवार नियोजन सेवा (इम्प्लान्ट सेवा) प्रभावकारीरूपमा प्रदान गर्न सहयोग पुऱ्याएको छ। तालिम प्राप्त २० साथी शिक्षकहरू मार्फत महिनावारी सरसफाई, छाउपडी र बालविवाह विरुद्ध, यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी विषयमा विद्यालय स्तरीय विभिन्न कृयाकलापहरू संचालन गरी १६१ किशोरकिशोरीहरूलाई सो सम्बन्धी अभिमुखीकरण गरेका छन्। परियोजनाका कर्मचारी र महिला स्वयंसेविकाहरू मार्फत समुदाय स्वास्थ्य आमा समूहहरूमा विभिन्न प्रकारका स्वास्थ्य सचेतना कृयाकलापहरू संचालन भई १५९ जना व्यक्तिहरू लाभान्वित भएका छन्।

भूकम्प प्रभावित घरधुरीलाई राहत सहयोग: २०७९ कार्तिक २२ गते राती गएको भूकम्पद्वारा प्रभावित पूर्वीचौकी गाउँपालिकाका २०० घरधुरीहरू र सायल गाउँपालिकाका १५० भूकम्प प्रभावित घरधुरीहरूलाई स्थानीय सरकार र डोटी जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसँगको समन्वयमा न्यानो कम्बल र त्रिपाल सहयोग गरियो।



प्रमुख उपलब्धीहरू

२२९ आय आर्जन

२८ स्वास्थ्यकर्मीहरूको क्षमता विकास तालिम

७४ बालबालिकालाई शैक्षिक सामग्री सहयोग

१३ अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई उपचार

२६ बालमैत्री कक्षा कोठा व्यवस्थापन

६ पानी घट्ट तथा मिल सहयोग



एउटा रूपान्तरित यात्रा

भुप्री देवी सार्की बोगटान फुङ्सिल गाउँपालिकाको वडा नं. १ मा बस्नुहुन्छ। जब यू.एम.एन. र सिड नेपालले सक्षम परियोजना कार्यान्वयन गर्नुको तब उहाँको जीवनले बेग्लै मोड लियो। यस परियोजनाले महिला समूहहरूलाई विभिन्न विषयहरूमा अभिमुखीकरण, नागरिक शिक्षाका कक्षाहरू, सीप तथा क्षमता विकासका तालिमहरू र अन्य अवसरहरू स्थानीयस्तरमा लागू गरेको थियो।

भुप्री देवी पनि बोगटान फुङ्सिल वडा नं. १ मा गठित कालिका देवी महिला समूहको सदस्य भई परियोजनाको गतिविधिहरूमा सहभागी हुनुभयो। उहाँले समूहको बैठकमा निरन्तर सहभागी हुनुका साथै बचत गर्न थाल्नुभयो। स्थानीय सामुदायिक सहजकर्ताद्वारा संचालन गरिने नागरिक शिक्षाका कक्षाहरूमा उहाँ सक्रिय रूपमा सहभागी भई आफ्ना कुराहरू निर्धक्कसँग राख्न थाल्नुभयो। यसैगरी समूहमा र विभिन्न स्थानीय स्तरको समितिहरूमा नेतृत्व गर्न थाल्नुभयो जस्तै विद्यालय

व्यवस्थापन समिति, वडास्तरीय बालमैत्री स्थानीय शासन समिति र विपद् जोखिम न्यूनीकरण समितिहरू। उहाँको सक्रियता, लगनशीलता र योगदान समुदायमा विस्तारै देखिदै गयो र २०७९ सालको स्थानीय निर्वाचनपछि उहाँ बोगटान फुङ्सिल गाउँ कार्यपालिकाको सदस्यको रूपमा चुनिनुभयो। उहाँ आफ्ना समूहका सदस्यहरू लगायत अन्य महिला दिदीबहिनीहरूलाई समूहमा सक्रियरूपमा सहभागी हुनलाई उत्साह दिनुहुन्छ, साथै स्थानीयस्तरका विभिन्न समितिहरूमा महिला सहभागिता र उनीहरूको अधिकारका लागि निरन्तर उत्साह र सहयोग गर्नुहुन्छ। उहाँले स्थानीय महिला तथा पछाडी पारिएका समुदायको हकअधिकारका लागि, समाजमा व्याप्त भेदभाव, बालविवाह लगायतका सामाजिक हानिकारक अभ्यासहरूका विरुद्धमा बोल्नुहुन्छ। भुप्रीदेवीको रूपान्तरणको यात्रा धेरैका लागि एउटा प्रेरणको श्रोत बनेको छ, जसले सामुहिक अठोट, संकल्प र प्रयासको एउटा प्रेरणादायी उदाहरणलाई प्रस्तुत गरेको छ।

गतिविधि



बालक्लवका सदस्यहरूसँग अन्तरक्रिया गर्दै यू.एम.एन.का कार्यकारी निर्देशक, बोगटान फुङ्सिल



आई.पी.एम. प्रविधिद्वारा गोलभेडा खेती गरेका महिला समूहका सदस्यहरू, वडिकेदार



मनोसामाजिक परामर्श तालिम पश्चात बोगटान फुङ्सिलका स्वास्थ्य संस्थाका स्वास्थ्यकर्मीहरू



तालिम पश्चात बाँसबाट निर्मित सामाग्रीहरूको प्रदर्शन गर्दै सहभागीहरू, बोगटान फुङ्सिल

नाम	पद
रमेश थिड	क्लष्टर टिम लिडर
खडक बहादुर पौडेल	वित्तिय संयोजक
सुरेन्द्र बहादुर राई	परियोजना व्यवस्थापक - सुशासन (कर्ड)
सिपोरा महतो	परियोजना व्यवस्थापक - जिविकोपार्जन (विआईसिटी)
पविना शाक्य	परियोजना व्यवस्थापक - जिविकोपार्जन (क्लाइमेट्स)
शरमाया तामाङ्ग	परियोजना अधिकृत - स्वास्थ्य
प्रकाश श्रेष्ठ	सवारी चालक
राजकुमार श्रेष्ठ	कार्यालय सहायक

साझेदार संस्थाहरू



ग्रामिण समुदाय विकास केन्द्र
(आर.सी.डी.सी.)



समान पहुँच विकास केन्द्र (सिड)
नेपाल

यू.एम.एन. र यसका साझेदार संस्थाहरू र यसका कर्मचारीहरू प्रति कुनै सल्लाह सुझाव वा गुनासो भएमा हामीलाई भन्नुस्।

हामीलाई सुझाव पेटिकामा सुझाव पत्र, ईमेल, कुराकानी वा फोन मध्ये कुनै पनि माध्यमबाट दिन सक्नुहुन्छ।

यू.एम.एन. केन्द्रीय कार्यालय, पोष्ट बक्स नं. १२६, काठमाडौं,
१६६००१२८११८ (नि:शुल्क फोन नं.)
९८४७३८७०३०, ९८६५९६०३६०
feedback@umn.org.np
feedback.dt@umn.org.np
www.umn.org.np/feedback

यू.एम.एन. डोटी क्लष्टर | जोरायल गाउँपालिका-२, बुडर
फोन नं. ९४ ४१००५९ | doti@umn.org.np | www.umn.org.np